

Патшалăх пулăшăвĕ – кашни утамра

Ял хуçалăхенче ёçлекенсене пĕлме

(Вéч. Пүсл. 1 стр.)

Пысăк продуктивлă ёнесене тытса тăма та патшалăх пулăшусăр хăвармăст. 2009 ىىلى çакна валли республика бюджеттەнчен районна 3872 пин тенкë укса килсе çитрë. Субсидисем сапларах пулăшчă: пĕр ёне пүснэ 2008 ىىلتى 3700-4500 килограмм сëт сунă пулсан, çав ёнешэн 3100 тенкë, 4500 килограммран ытларах сëт антарнă ёнешэн – 4200 тенкë. Субсидисем ун чух пирен районтан «Герой», Ильич яч. хис., «Оринино», Суворов яч. хис. хуçалăхсем çултăлăкепех илчëç пулсан, «Ударник» хуçалăх – 2 уйăх, Чкалов яч. хис. хуçалăх – пĕр уйăх.

Выльăх-чĕрлĕх отрасльне патшалăх пулăшнине пëтĕмлесен пĕлтĕр пирен район кăна тĕрлĕ бюджеттەнчен 14110 пин тенкë субсиди илнë.

– Аратлă выльăхпа ёçленин уссы пур. Анчах çав вăхăтрах ўсен-тăран отрасльне патшалăх еплерек пăхнине та паллашас килет. Кунта пулăшу мĕнле вырăнта тăрать?

– Выльăх-чĕрлĕхпе ўсен-тăран отрасльне пĕр-пĕринге тачă çыхăнна. Çавнăна та пĕрне пулăшна вăхăтра тĕприне манса хăварнипе май килмest. Патшалăх та çак çыхăнăва çирĕп алăра тытса пырать. Йисен-тăран отрасльне элитăллă вăрлăх тăянса тăкак тÿснĕшэн пĕрлешүллĕ хуçалăхсемпе хресчен (фермер) хуçалăх-есене патшалăх пĕлтĕр пëтĕмпе 1755 пин тенкë (республика бюджеттەнчен – 1112 пин тенкë, федераллă бюджеттран – 643 пин тенкë) субсиди күçарса пачă.

Үсен-тăрансене хутелеме каякан тăкаксен 30 процентне патшалăх саплаштарчă. Ку сумма пĕлтĕр районе 1606 пин тенкëне танлашрă.

Уй-хирте ёçлекенсене минераллă удобрениsem тுянома кайнă тăкаксен пĕр пайне саплаштарассине та патшалăх хăй çине илнĕччă. Çапла вара района 12052 пин тенкë патшалăх пулăшăвĕ килсе çитрë.

Çĕр ёçчене çĕр пулăх-лăхне ўстерессипе ёçленине та патшалăх палăртмăсăр хăвармăст. Иртнë сул кунта тÿснĕ тăкаксене пëтĕмпе 4372 пин тенкë саплаштарнă. Çак пулăшупа «Свобода», «Герой», Ильич яч. хис., Е. Андреев яч. хис. пĕрлешүллĕ хуçалăхсемпе С. Сретинский хресчен (фермер) хуçалăх-е 80 процент чухлë усă курчă. Түлев ёçсene вăхăтра пурнăслайман 10 хуçалăх вара тăкаксене 50 процент кăна саплаштарма межел çитреч.

– Пĕтĕмлесе пăхсан патшалăх пулăшăвĕн висин калăпăшĕ самай пысăк пулса тухать.

– Çапла. Патшалăх пулăшăвĕн пëтĕмшле виси 2009 ىىلتى 33895 пин тенкëне çитрë. Çакна çеç калатăп. Вăл пулăшупа çакал та пĕçk пулм. Унпа çанă тăвăрса ёçлекен çеç туплин усă курма пултарни та паян вăртăнлăхра тăмăst.

– Килĕштĕп. Хальлăхе кăçалхи кăрлач – çурла уйăх-есене килсе çитнë патшалăх пулăшăвĕн виси паллă ёнтë. Мĕn чухлë пулгă вăл? Тата камсем унна çителĕклĕ усă курма пултарчă?

– Субсидисем памаллини йĕрки çавăн пекех: унчченхи çулхинчен тухăçлă-еsem.

Рах ёçлетĕн – патшалăх пулăшăвĕнne усă куратăн. Çак пулăшупа тĕллевлĕ усă курас текенсене йышë шуашансах пырать. Ёçлекенсене кашниех унпа туплинрех усă курма тăрăшасç. Кăçалхи январь – август уйăх-есене районти хуçалăх-сем ăратлă ама выльăхсем не пăхса тăма федераллă бюджеттран 4755 пин тенкë, республика бюджеттەнчен 277 пин тенкë илме пултарчă. Кунпа пĕрлех ăратлă выльăхсем тுянома та района çак тăхăрта 166,8 пин тенкë килсе çитрë, мĕншëн тесен Суворов яч. хис., Ильич яч. хис., «Восток», «Оринино» хуçалăх-сем Е. Андреев яч. хис., «Свобода», «Герой» хуçалăх-есене ăратлă сысна сурисим туйнăç.

«Моргайушская» çăх-çĕп фабрики» усă акционерлă общество та ăратлăхна тăтăш ёçлесе пырать. Çапла вара кăçал кăна патшалăх пулăшăвĕнne кунта 423,9 пин тенкëлĕх усă курчă.

Çĕр ёçчене пысăк продуктивлă ёнесене тытса тăма та патшалăх пулăш-сăр хăвармăр. Çакна валли республика бюджеттەнчен районна 4206 пин тенкë

ука килсе çитрë. Субсидисем сапларах пулчă: пĕр ёне пүснэ 2009 ىىلتى 3900-4500 килограмм сëт сунă пулсан, çав ёнешэн 3100 тенкë, 4500 килограммран ытларах сëт антарнă ёнешэн – 4200 тенкë. Çак пулăх ăраттăвĕсемпе субсидисем илме пирен районтан çак хуçалăхсем тивĕç пулчă: «Герой», «Ударник», Ильич яч. хис., «Оринино», Суворов яч. хис., «Свобода», Чкалов яч. хис. пĕрлешүллĕ хуçалăхсемпе А. Мерлов тата И. Чернова хресчен (фермер) хуçалăх-еsem.

Пĕтĕмлесе пăхсан кăçалхи сакăр уйăхра пирен районти мал туртăмлă хуçалăхсем выльăх-чĕрлĕх отрасльне патшалăх пулăшăвĕне 9960,7 пин тенкëлĕх усă курчă.

Үранхи куна пăхса ёçлекенсене патшалăх ўсен-тăран культурисем туса илес çेरе та айккне пăрахса хăвармăр. Пирен хуçалăхсем элитăллă вăрлăх туянома кăна пëтĕмпе 2041 пин тенкëлĕх пулăшу илчëç. Йисен-тăрансене хутелемелли препаратсем валли хастар ёçлекенсене валли 1927 пин тенкë пулăшу килсе çитрë.

Уй-хирте ёçлекенсене минераллă удобрениsem туянома кайнă тăкаксен пĕр пайне саплаштарассине та патшалăх хăй суйласа илнë çултан пăрахмăр. Ку енёне пирен районти хуçалăх-есене патшалăх пулăшăвĕ 2829,4 пин тенкë пулчă.

Патшалăх çĕр пулăх-лăхне ўстерессипе ёçленине та пулăшусăр хăвармăст. Сакăр уйăхра ку енёне (çĕрсene извеçлесси тата кали тăваре сапасси) районна 3704,6 пин тенкë килсе çитрë.

Çапла вара çĕр ёçчене ўй-хирте тÿснĕ тăкаксене пëтĕмпе 10502 пин тенкë саплаштарнă.

– Куратлăр ёнтë, мал туртăмлă ёçлекеншэн кашни утамрах патшалăх пулăшăвĕ пурри курăнат. Апла пулсан çамăл мар ёçре эпир пĕçчен мар.

– Çапла. Çак пулăшупа анлăрах усă курасси – пирен хуçалăхсем умĕнче тăракан тĕп тĕллев. Çитес калаçура кăçалхи шăрăхра патшалăх ял хуçалăхне епле пулăшу пани пирки сăмăх пуçарăпăр.

А. БЕЛОВ калаçнă.

ри туине пĕлет. Çав вăхăтрах Н. Мухин хăтланăшне пĕлнисем унăн водитель удостоверенийе çуккине те пĕлнë.

Çапла вара суд Н. Мухин хăтланăшне РФ УК 166 статьин 1-мĕш пайĕнче палăртнă пек вăрлăс тĕллевсĕр мотоцикл «хуци» пулса тăнă тесе пăхăт. Çак айăплăвла «хастар каччăна» суд вунă пин тенкë штраф тÿлеттерме йышăнчă.

Суд ёçне пëтĕмлесе çакна каламалла. Кăçалхи 8 уйăхра кунта 65 уголовнă ёце, 339 гражданна ёце тата административлă ёце пăхса тухнă. Кашнинпех тивĕçлĕ приговор кăларнă.

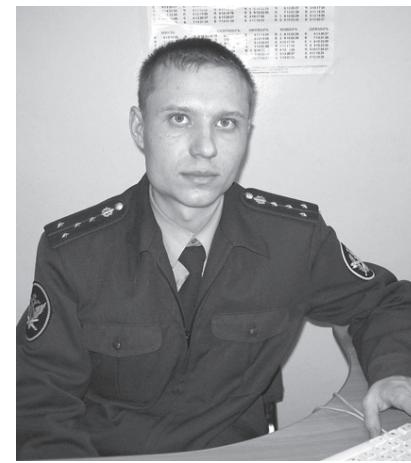
А. БЕЛОВ.

Сăн ўкерчăкенче: район сучён председател Э. Тарасова; айăплăвла сăмăх про-курор заместителнă Ю. Семенова; В. Сорокин адвокат саккун пăсаканпа.

Автор сăн ўкерчăкесем.

Еç тăвакан уголовлă инспекцире

Кукăр çул ан илĕрттĕр

Ю.Н. Блинов
Шупашкар хулинче
çуралнă. Шук
пёттерсен Мускае
хулинче Мускари
коопераци
университетен
юридичи
институттĕнчен
куçамлă майпа
вĕренсе тухнă.
2005 ىىلى октябрь
уйăхенчен пүсласа
2008 ىىلى май
уйăхенчен Лапсар
поселокенчи 1 №
юсану колонийĕнче
вай хунă, кайран –
Шупашкар 4 №
колоние

Преступлени тунăшан явап тĕрлĕрен пулма пул-
тарать. Çакна саккунна палăртнă. Условлă майпа ай-
ăпланисем, сăмахран, палăртнă наказание епле пурнă-
ланине ёç тăвакан уголовлă инспекцире тĕрслесе тă-
ратать.

Айăпланисен асăннă категорийĕне кăçалхи май уй-
ăхенчен пүсласа районсем хушиинчи Муркаши 11 №
ёç тăвакан уголовлă инспекцийĕнче Юрий Николаевич
БЛИНОВ аслă инспектор ёçлеме тытăнчă. Условлă
майпа айăпланисемпе ёçлесси мĕнле пулса пырать-ха
районта? Çак ыйту таира пулчă пирен каласу.

– Юрий Николаевич, сирен ёç биографийĕне пал-
лашнă май çакна ыйтас килет: юсану колонийĕнче тата
ёç тăвакан уголовлă инспекцире айăпланисем пыс-
сессин уйăплăхесем пур-и?

– Уйрăмлăхесем сахал мар, анчах та тĕп уйрăмлăхĕ
кăмăл-туйăмпа çыхăннă темелле. Паллах, колонисен-
чи лару-тăру пусăрăнтарать. Çирĕп дисциплина вара
айăпланисемпе ёçлене чух пур çerte te кирлĕ.

– Иртнë тули сакăр уйăхра илес пулсан сирен ин-
спекцире условлă майпа айăпланисем учетра чылай-и?

– Çулталăк пүсланнăранпа август уйăхĕ вĕççen
пирен ёç тăвакан уголовлă инспекцире 164 çын судпа
çирĕплетнĕ наказанисene пурнăсласипе учетра пулчă.
Асăннă тăхăр вăçne – 61 çын. Вĕсенчен 46-шĕ – у-
ловлă майпа айăпланисем.

– Вĕсемпе ёçлене чухне мĕнле ыйтусем çине тимлĕх
ытларах уйăрma тивет?

– Муркаш районенче рецидивлă преступленилĕх
(малтанхи айăпла вурнăца кĕртнë тăхăртас тĕпĕр
преступлени туни) чакмани пăшăрхантарат. Сăлтав-
ĕсем вара пурнăç условийĕсемпе тачă çыхăннă. Реци-
дивистсем хушиинче ёç вырăнсăррисем чылай. Çавăн-
па та вăсен ёç вырăн, апла пулсан вăхăтра илсе тăра-
кан ёç укci пулманнă та рецидивлăхă çул парать. Çак
çитмĕнлĕхе пула йăлари, семьеши преступленисем тă-
тыларах пуласă.

Суд юшăнăвĕпе юсанмалли ёçсene явăçтарнисе-
не, сăмахран, предприяти-организасене вырнаçтар-
ма та йывăтарах. Вĕсенче ахаль та штатсene чакарас
тăхăр пырать. Пирен вара айăпланисene ёç тупса пă-
маллах. Çитмĕннине тата ёçe вырнаçтарма кирлĕ до-
кументсene та туса памалла. Хăşşesен вара пирен пата
«çакланиччен» алăра пĕр документ та çук. Мĕншëн
тесен çакнашкаплисцен çылайшă эрех «айне пул-
нăскерсем».

Рецидивлă преступленисем нумайи та çавăнпах
çыхăннă ёнтë. Акă сăмахран упăшки малтан арăмне
хĕнене, кайран вара айăпла вурнăца кĕртнë вăхăт-
рах тĕпĕр преступлени тăвăт – ачине хĕнет. Çапла
майпа наказание палăртнă тăхăр татах та вăрмăла-
нать. Çакнашкап чухне ёнтë эпир суда айăпланисene
хушма обязательствасем пама ыйтатлăп. Шел пулин тă
судда прокуратура йăркене пăсакансене пур чухне тă
эпир ыйтунпе «тивëçтермëç». – Сирен шутпа рецидивлă преступленисene асăрхат-
тарассипе, вăсене хиреç кĕрешессипе мĕнлereх утамсем
туни пулăшма пултарëччë-ши?

– Условлă майпа айăпланисем пыс-
сессине та иллă тăвакан уголовлă инспекцире
центра ярса вăхăтлăх е обществлăла
Алкоголе, наркотика пăхăнса пурнăкансене – общес-
твăран уйăрманисene – специализацилене сиплев
учрежденийесене вырнаçтарсан усси ытларах пулмалла
тесе шутлатлăп. Çемьеши, йăлара йăркене пăсакансене
пур чухне тăвакан уголовлă инспекцире – статусне ўстремленине сак-
кун шайенче пăхса хурсан та аван пулмалла.
Н. НИКОЛАЕВА калаçнă.

Паянхи пурнăца саккун
малти вырăна тухни яр
уççan курăнат. Пүслăх е
рядовой ёçчен – саккун
умĕнче пурте пĕр тан.

